

Asia: VN/18780/2023-LVM-180

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi)

Lausunnonantajan lausunto

Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?

Strategiset linjaukset täsmentävät Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteita toimivuus, turvallisuus ja kestävyys ja auttavat priorisoimaan niitä jatkuvassa virkatyössä. Suunnitelmassa esitettyjen strategisten linjausten taustalla on laaja-alainen sidosryhmätyö sekä kattava nykytila- ja toimintaympäristökatsaus valtakunnallisesta liikennejärjestelmästä. Traficom näkee, että strategisissa linjauksissa on tunnistettu keskeiset näkökulmat koko liikennejärjestelmän kehittämiseen.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?

Liikenne- ja viestintävirasto on ollut tiiviisti mukana toimenpideohjelman valmistelussa. Virasto näkee hyvänä, että toimenpideohjelmassa on toimenpiteitä jokaisen liikennejärjestelmän osa-alueen kehittämiseksi.

Eryteisesti toimenpiteet liikennejärjestelmän varautumisen ja huoltovarmuuden ja Suomen kansainvälisen logistisen aseman parantamiseksi nähdään ensiarvoisen tärkeinä liikennejärjestelmän kansainvälisen ja valtakunnallisen toimintavarmuuden edistämiseksi. Myös toimenpiteet EU-rahoituksen ja muun rahoituksen täysimääräisestä hyödyntämisestä lisäävät ja monipuolistavat liikennejärjestelmän kehittämisen rahoitus pohjaa, mikä on kriittistä tulevaisuuden liikennejärjestelmän toimivuuden, turvallisuuden ja kestävyiden kannalta.

Traficom huomauttaa, että luonnoksen valmistelun viivästymisen vuoksi voi olla tarpeen arvioida, ovatko kaikki toimenpiteet edelleen relevantteja ja tulisiko niitä vielä täsmentää.

Ohessa muutama yksityiskohtaisempi huomio luonnoksen toimenpiteistä:

- Luonnos sisältää toimenpiteitä ja parantamisrahoitusta liikenneturvallisuuden edistämiseksi, mitkä osaltaan edistävät nollavisiotavoitteen saavuttamista. Suunnitelman toteuttamisessa tulisi edelleen varmistaa, että parantamisrahoitus kohdennetaan erityisesti liikenneturvallisuutta edistäviin hankkeisiin, kuten suojateiden ja liittymäjärjestelyiden parantamiseen, jotta liikenneturvallisuus kehittyy tavoitteen mukaiseen suuntaan. Traficom näkee tärkeänä myös liikenneturvallisuusstrategian mukaisten toimenpiteiden edistämisen tavoitteen saavuttamisessa.
- Luonnoksessa mainitaan, että Liikenne 12 -suunnitelma huomioi kansallisen kyberturvallisuusstrategian, joka uudistettiin vastikään loppuvuodesta 2024. Niin ikään tuore ja ajantasainen Kyberturvallisuusstrategian toimeenpanosuunnitelma sisältää valmiita konkreettisia toimenpiteitä liikennejärjestelmän kyberturvallisuuden kehittämiseksi. Traficom ehdottaa, että luonnoksessa viitattaisiin suoraan myös Kyberturvallisuusstrategian toimeenpanosuunnitelman toimenpiteisiin ja siten sidottaisiin entistäkin johdonmukaisemmin yhteen suunnitelmat ja toimenpiteet, jotka pyrkivät samoihin tavoitteisiin. Lisäksi näin näitä yhteisiä tavoitteita voisi seurata ja raportoida yhteneväisesti.
- Luonnoksen toimenpidettä joukkoliikenteen valtionavustusten kriteereiden ja mittarien arvioinnista Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteiden sekä valtionavustusten vaikuttavuuden näkökulmasta olisi edelleen hyvä täsmentää toimenpiteen tavoitteiden osalta. Lisäksi virasto huomauttaa, että tehtävät kriteerimuutokset voivat edellyttää asetustason muutoksia.

Onko suunnitelmaluonnoksen rahoitus kohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?

Luonnoksen rahoitusohjelmassa on ensisijaisesti painotettu nykyisen väyläverkon kunnossapitoa perusväylänpidon rahoitusta merkittävästi kasvattamalla. Traficom näkee tärkeänä, että valtion omaisuutta ylläpidetään, jotta liikennejärjestelmä mahdollistaa arjen toimivuuden koko maassa. Kehittämisrahoitus mahdollistaa verkon maltillisen kehittämisen. Kehittämisen rahoitus on keskeinen osa kaupunkiseutujen liikennejärjestelmän toimivuuden edistämisessä.

Luonnoksessa esitetään maltillista lisärahoitusta alueellisen ja paikallisen liikenteen ostoihin vuodesta 2029 alkaen. Traficom muistuttaa, että joukkoliikenteen kustannustaso on viime vuosina noussut eikä nykyisellä valtion rahoituksella pystytä takaamaan nykyistä joukkoliikenteen palvelutasoa tulevaisuudessa. Lisärahoitus valtion ostamaan liikenteeseen on erittäin tarpeellinen. Mikäli halutaan säilyttää edes joukkoliikenteen nykyinen palvelutaso, lisärahoitusta on tarpeen aikaistaa.

Luonnos ei sisällä lisärahoitusta suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen rahoitukseen. Traficom huomauttaa, että kustannustason ja ALV:n nousu vaikuttavat yhtäläillä

kaupunkien joukkoliikenteeseen, mikä voi heikentää joukkoliikenteen palvelutasoa ja siten kaupunkiseutujen liikennejärjestelmän toimivuutta mahdollisen ruuhkautumisen myötä.

Luonnos sisältää vähäisesti rahoitusta kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen, millä mahdollistetaan vain muutamia kuntien investointeja vuosittain. Vaikutukset liikennejärjestelmään jäävät tällä rahoitustasolla hyvin vähäisiksi.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200)?

Traficom on vastannut vaikutusten arvioinnin tietotuotannosta eikä virastolla siten ole arvioinnin sisältöön lausuttavaa.

Muut huomiot?

Ei muita huomioita.

Pakkanen Taru
Traficom - Liikenne- ja viestintävirasto, Traficom